

DRUGE CELINE

Peter Huchel *Pesmi*

Sodba

Ker nisem bil rojen za
življenje pod varstvom sile,
sem vzel nase nedolžnost krivega.

Utemeljen
s pravico moči,
je sodnik sedel za svojo mizo
in osorno listal po spisih o mojem primeru.

Brez volje,
da bi prosil za milost,
sem stal za ogrado zatožne klopi
v maski zahajajočega mesca.

Strmeč v steno,
sem videl jezdeca, njegove oči
je zavezal temen veter,
v osatu so žvenketale ostroge.
Podil se je pod jelšami, ob reki navzgor.

Vsi ne stopajo pokončno
po plitvini časov.
Mnogim izmakne voda
kamne izpod stopal.

Strmeč v steno,
 nesposoben
 še imenovati krvavo soparo
 z zarjo,
 sem slišal sodnika
 izreči obsodbo,
 razlomljene stavke iz porumenelih papirjev.
 S treskom je zaprl moj primer.

Nedoumljivo,
 kaj je premikalo njegov obraz.
 Pogledal sem ga
 in videl njegovo nemoč.
 Hlad je zarezal med moje zobe.

Plevel

Tudi zdaj, ko se omet napihuje
in razlistava z zidu hiše,
ko prihajajo metastaze malte na dan
v širokih pramenih,
nočem pisati z golim prstom
v porozen zid
imen svojih sovražnikov.

Odpadajoči gruč hrani plevel,
apneno blede koprive
se razraščajo na razpokanem robu terase.
Nepazljivi premogarji, ki me zvečer na skrivaj
oskrbujejo s koksom,
med tovorjenjem košar h kletni drči
pomendrajo svetlin.
Jaz ga spet poravnam.

Dobrodošli so gosti,
ki ljubijo plevel,
ki se ne izmikajo kamnitim stezam,
preraslim s travo.
Nihče ne pride.

Prihajajo premogarji.
Iz umazanih košar usipavajo
robato črno žalost
zemlje v mojo klet.

Mnenja

Ljudje v kraju pravijo:
 Trije prodni kamni,
 vrženi pred
 cestni valjar.

Prijatelji pravijo:
 Prihaja odjuga,
 in odlagajo plašče,
 pokrite s snegom.

Nekdo, ki je
 pred leti obtičal v Bautznu,
 se postavi ob okno in bere.

Kmalu napolnijo sobo
 mladi in stari glasovi,
 tobak in pepel,
 upanje in dvom.

Mačke,
 ki dremajo
 na stopnicah za vrati,
 modro molčijo.

Sosedi

Za Hermannna Kestna

Mir rečnega toka,
ogenj zemlje,
prazna tema neba
so moji najnevarnejši sosedi.

Čaplja si lahko med mnogimi morji
izbere plitvo, z ločjem preraslo vodo,
kjer z nenadnim sunkom
ujame in ubije plen.

Voda pa ne more
izbrati čaplje.
Potrpežljivo nosi strah rib,
hripav krik lačnega ptiča.

Voda in čaplja,
obe sta sosedi
visokih jelš,
trstičja in žab.

Zgneteni v ravnodušnost,
jedo ljudje, moji sosedi,
vsak dan njihov kruh.
Nihče noče biti pepel.

Nikomur ne uspe
skovati kovanca,
ki še velja
sredi ledene noči.

Eksil

Zvečer se približajo prijatelji,
sence gričev.
Počasi stopijo prek praga,
zatemnijo sol,
zatemnijo kruh
in se pogovarjajo z mojim molkom.

Zunaj se v javoru
zgane veter:
Moja sestra, deževnica
v apnenčasti kotanji,
zre ujeta
za oblaki.

Pojdi z vetrom,
pravijo sence.
Poletje ti položi
železni srp na srce.
Odidi, preden zagori
v javorovem listu stigma jeseni.

Bodi zvest, pravi kamen.
Danenje se dviga,
kjer luč in podrast
bivata druga v drugi
in obraz
izgine v plamenu.

Bezeg

Bezeg odpira lune,
vse prehaja v molčanje,
tekoče luči v potoku,
skozi vodo gnan
Arhimedov planetarij,
astronomski znaki,
babilonski ob začetkih.

Sin,
mali sin Engidu,
zapustil si svojo mater, gazelo,
svojega očeta, divjega osla,
da bi se s cipo odpravil v Uruk.
Koze mlekarice so zbežale.
Stepa je bila izsušena.

Za mestnimi vrati
s sedmimi železnimi zapahi
te je Gilgameš,
ki je prečkal mejo neba in zemlje,
podučil, kako presekati vrvi smrti.

Temno je gorel poldan nad opekarno,
temno je ležalo zlato v zakladnici kralja.
Obrni se, Engidu.
Kaj ti je poklonil Gilgameš?
Izginila je lepa glava gazele.
Prah je tolkel ob tvoje kosti.

Srečanje

Za Michaela Hamburgerja

Pegasta sova,
 snežna hči,
 podrejena nočnemu vetru,
 a zakrempljena
 med korenine
 v gnilem krastavem zidovju,
 kljunoglavka
 okroglih oči,
 srčno ledena maska
 iz peruti belega ognja,
 ki se ne dotika časa, ne prostora,
 mrzlo veje noč
 ob staro domačijo,
 medla luč sije v prekatu,
 sani, prtljaga, zasnežene laterne,
 v loncih smrt,
 v vrčih strup,
 ob tram pribit testament.

Skrito pod
krempļi skal,
odprtina v noč,
smrti strah,
položen kot bodeča sol v meso.

V jeziku angelov
se spustimo
k razbitinam Babilonovih opek.

V Budu

Ponoči,
suh kašelj hodi po hodniku,
odprem vrata
in diham mrežast vonj starca,
ki je ostal pod čerjo.

Morje piše
v pisavi alg
poslednjo stran ladijskega dnevnika
na slane skale –
zataji vrnitev domov,
bodi na poti
na morjih s prepadnim obzorjem,
kjer se vsako ime izgubi.

Nobenih poročil.
 Samorog je odšel
 in počiva v spominu gozdov,
 v makovih kamrah,
 ko daje opatinja mrtvim
 sonce in mesec.

Jesén se razlistava,
 izgublja svoj spomin
 v sledi bukvine krvi.

Kar ostaja, ni več
 kot črna žica v zraku,
 ki združuje dvoje glasov.

Neslišen udarec kril
 v beli opatiji zime.
 V imenu tega –
 do konca dni.

Ponoči

Nad oblaki
pokanje koles vozov,
podeželski ubežniki
na poti.

Silni pobje
pospravljajo meglo,
nosijo speče ženske
čez brod.

Komaj prepoznavno
trstičje.
Neki mož,
z mrežo, vrženo čez ramo,
stoji ob vodi
in čisti drobovja iz rib.

Škrge rib
sijejo kot brazgotine
v mesečini.

Beseda, posejana v noč,
žene dalje, zakoreninjena v vetru.
Neskončna je
litanija dežja.

V gorovju Kun Lun

Ne plezaj v
pusto gorovje Kun Lun.
Na prelazih boš plačal
duhovom tribut.

Nebo zatemnjujejo silne količine snega.
Nad jeseni
leta v vzgonskem vetru sokol in kriči.
Otrese se in pade v temo,
kjer se razklana smreka
neslišno pogreza v sneg.

Štiri dni na strmi poti,
ki se vleče navzgor, med skalami in
posušenimi tamarišami, v gorovju Kun Lun.

Snežne brazgotine na skalah,
nerazvozljivi zapisi.

In zmeraj tanka rezka glasba,
ki temno zasede uho.

In nikjer ob poti najbednejše bajte
iz golih smrekovih debel,
kjer bi bilo moč položiti glavo
na golo seno.

V noči, jarki od snega, sem blodil naokrog
in zaspal tik pred prepadom
v sivem skalnatem grušču.

V mrzlem jutru,
v belem sijočem snežnem zraku,
sem se spustil v dolino
in sledil sledi nekega lisjaka.

Vodila je do stare murve
z ozko špranjo v skorji.

Odprl sem skorjasta vrata
in stopil v drevo.
Vrata so se šumeče zaprla.

Nepremično sem sedel v votlini.
Duhovi, iz materije vejočega snega
so me ponoči obiskovali
z donenjem gonga in hrupom bobnov.

Požiral sem veter in roso
in si upal komajda dihati.

Ali pa so šepetali magične reke,
dotikali so se me,
čutil sem jih, med sedenjem
so se stikala naša kolena.
Živel sem v temni negotovosti.

Včasih se mi je zdelo ponoči,
da vidim hordo bitij, ki so trgala sneg.
Segel sem v zrak in ulovil mraz.

Tukaj, v votlem telesu drevesa,
sem preživel žilav,
zapoznel mraz pomladi,

ponoči sem poslušal tanko glasbo duhov
in našel zjutraj zalogo
trdih jedrc zgoščenega življenja.

Zaprl sem oči, meditiral,
skozi skorjo sem videl svet
in čutil svojo krivdo.

Zaprl sem oči
in videl vprežene vole svetlih barv
korakati čez pomladna polja.

Slišal sem zamolklo mukanje
in otrešel moker il z las.

Zaprl sem oči
in videl hčer trgovca s soljo,
ki je s srebrnim srpom
rezala listje z murve.

V košari je nesla
hrano za sviloprejke v kamro.

Zaprl sem oči,
prišla sta hlapca,
prislonila sta žago ob drevo
in me ubila.

Hamlet še zmeraj leži
v kolmeževem vonju danskih travnikov
in strmi v svoj beli obraz,
ki sije v vodnem jarku.

Zadnja beseda
je ostala neizrečena.
Odplavala je na hrbtih bobrov.
Nihče ne pozna skrivnosti.

Tujec, ki odhaja,
je še hitro pritisnil zidu
žig iz dežja in mahu.
Iz gruča gleda za njim
lešnik z belim očesom.

Letni časi, smole, nekrologi –
tujec brezskrbno odhaja.

Prevedel in opombo o avtorju napisal Aleš Šteger

Peter Huchel sodi poleg Paula Celana, Johannesesa Bobrowskega in poznega Gottfrieda Bennja med največje nemške povojne lirike. Rojen je bil 1903 v Lichterfeldeju pri Berlinu. Tam je tudi preživel otroška leta (kot kuriozitetata velja, da je kot otrok prijateljaval z Nelly Sachs). Po končani gimnaziji v Potsdamu se na strani delavcev udeleži Kappovega puča 1920 in je ranjen. V bolnišnici mu v roke pride Barbussejevo delo *Le Feu*, ki odločilno vpliva na njegovo opredelitev za komunizem. V naslednjih letih Huchel študira literaturo in filozofijo na univerzah v Berlinu, na Dunaju in v Freiburgu. Sledi izstop iz Katoliške cerkve. Konec dvajsetih let prve objave. Huchel, ki ni nikdar diplomiral, postane sodelavec prominentne literarne revije *Literarische Welt*. Vse do 1933, ko oblast prevzamejo nacionalsocialisti, deluje kot aktiven član nemške KP. Drugače kot številni umetniški kolegi se ne odloči oditi v eksil, a umakne svojo prvo zbirko, ki je že pripravljena za tisk (zbirka z naslovom *Pesmi* tako izide šele petnajst let kasneje, leta 1948). Do izbruha vojne se preživlja predvsem z delom na radiu. 1941 ga vpokličejo kot vojnega poročevalca. Kmalu začne vzdrževati stike z nemškim odporom («Nationalkomitee Freies Deutschland»), dokler 1945 ne pade v sovjetsko vojno jetništvo. Po vojni dela kot umetniški direktor pri vzhodnoberlinskem radiu. Leta 1949 prevzame na pobudo Bertolda Brechta in Johannesesa R. Becherja urednikovanje ene najpomembnejših nemških literarnih revij vse do danes *Sinn und Form*. To delo opravlja s številnimi težavami in konflikti z uradno politično nomenklaturo vse do 1962, ko ga partija prisili odstopiti. Začne se Huchlovo drugo obdobje kulturne in družbene izolacije, v katerem lahko njegove pesmi izhajajo le v zahodni Nemčiji. Tam naletijo na velik odmev in pozornost. Huchel je v odsotnosti deležen številnih priznanj, med drugim je izvoljen tudi za člana zahodnonemške akademije umetnosti. Po mednarodnem političnem posredovanju mu leta 1972 vzhodnonemške oblasti dovolijo emigrirati v zahodno Nemčijo in tam leta 1981 umre. Peter Huchel je avtor šestih pesniških zbirk. Njegove pesmi se od vsega začetka navezujejo po eni strani na nemški ekspresionizem, po drugi pa na fizični prostor njegovega otroštva, severa Nemčije, in ga delajo za enega največjih in najsutilnejših nemških upesnjevalcev narave. Z leti je k tej primarni orfični dimenziji Huchlove poezije prišla še druga – epsko mitična. V številnih pesmih Huchel prek sveta osebnih, iz otroštva izvirajočih podob in fantazij reaktualizira simbolni svet grških mitov, biblije, sumersko babilonskega epa o Gilgamešu ali bajk Daljnega vzhoda. Tako smo priča prezenci edinstvenih verzov, ob katerih se bralcu zdi, da se nekje od zadaj napajajo v samem mitičnem prazacetku civilizacije, a mu hkrati govorijo z neposrednim in navidezno preprostim, predvsem pa skrajno zgoščenim jezikom. Pričujoče pesmi so vzete iz Huchlovih poslednjih zbirk z naslovoma *Prešteti dnevi* (*Gezählte Tage*, 1972) in *Deveta ura* (*Die neunte Stunde*, 1979).

Opombe k pesmim: *Engidu*, v *Epu o Gilgamešu* Gilgamešev prijatelj in zaveznik. *Bud*, ribiška vasica na Norveškem, kjer se je Huchel mudil jeseni 1973. *Michael Hamburger*, angleški pesnik, Huchlov prevajalec in osebni prijatelj, ki ga je v izolaciji večkrat obiskal. *Gorovje Kun Lun*, gorovje v centralni Kitajski.